

ПЕЛТАСТИ И ХОПЛИТИ – ПРОБЛЕМИ И ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Живко Жеков

Проблемът за ролята на пелтастите в елинските армии през IV в. пр.Хр. е един от основните, когато се анализират промените в тактиката на хоплитската фаланга през този период. Тези въпроси са засегнати в повечето изследвания върху античното военно дело¹, но единствено в монографията на Бест се анализират комплексно², въпреки че изводите на автора са спорни. Задълбоченият анализ на проблематиката изисква да се направи ретроспективен преглед върху произхода и тактиката на пелтастите, както и на причините, поради които елинските стратегии в края V в. пр.Хр. започват да ги използват епизодично като наемници или съюзници.

Анализът на наративните извори доказва по безспорен начин, че пелтастите са създадени от траките (Хен., Мемор., III, 9, 2; Нер., VII, 75)³. Контрахипотезата на Бест, че пелтастите са автентичен елински род войска⁴, която той аргументира с необоснована от филологическа гледна точка интерпретация на щита пелта, като късна реминисценция на част от щитовете, използвани от микенците под Троя⁵, е в рязък дисонанс с данните от античните писмени извори.

Първите данни за пелтасти в наративните извори са на Херодот. Терминът пелтасти произлиза от тракийския по произход щит “пелта”, използван от пелтастите⁶. Траките, участващи в похода на Ксеркс срещу Елада – 480 г. пр.Хр., са въоръжени с щитове пелта, копия и малки мечове (Нер., VII, 75), тоест имат типичното въоръжение на пелтасти. Тракийският произход на пелтастите се потвърждава и от Тукидид. Първите пелтасти, за които той споменава, са траки⁷. Войската на одрисите се състои от конници и пелтасти (Thucyd., II, 29, 5–6). Агинските пелтасти при Спартол – 429 г. пр.Хр. са траки от областта Крусида (Thucyd., II, 79, 4–5). В похода на Клеон

срещу о. Сфактерия – 425 г. пр.Хр. участват пелтасти от Енос в Тракия (Thucyd., IV, 28, 4). Пелтастите на служба у атиняните в 424 г. пр.Хр. също са траки (Thucyd., IV, 129, 2)⁸. В битката при Амфиполис и двете страни използват пелтасти траки (Thucyd., V, 6).

Пелтастите, които не са траки, се набират от елинските колонии в Тракия (Thucyd., II, 79, 5; IV, 28, 4; 123, 4; V, 10, 10). В армията на Брасид в Тракия има пелтасти, за които не е уточнено откъде произхождат (Thucyd., IV, 111), но предвид областите, в които се водят военните действия, резонно е да се предположи, че са траки или халкидци. Единствено произходът на петстотинте пелтасти на беотийска служба, участващи в сражението при Делион – 424 г. пр.Хр. (Thucyd., IV, 93, 3), не може да се свърже с Тракия или някоя друга област.

Посочените факти показват, че пелтастите, зафиксирани от античните автори от V в. пр.Хр., са траки или произхождат от елинските колонии в Тракия. Следователно техният произход по безспорен начин се свързва с този регион.

Безспорно доказателство относно тракийския произход на пелтастите и тяхната тактика е описанието на сражението при Микалес – 413 г. пр.Хр., между тракийските пелтасти от племето дии и тиванците (Thucyd., VII, 29–30). Тукидид е един от най-подготвените във военно отношение антични историци, който от личен опит познава траките и пелтастите⁹. Той изрично подчертава, че тракийците първоначално много успешно отбиват атаките на тиванската конница, по начин, който е присъщ на тяхното родно изкуство (Thucyd., VII, 30, 2). Текстът пряко води до извода, че тактиката на пелтастите е изобретение на траките. Тукидид описва тяхната тактика като редуващи се нападения и отстъпления. При нападенията траките атакуват на малки компактни групи, а при отстъпленията се оттеглят разпръснато (Thucyd., VII, 30, 2). Същата тактика прилагат пелтастите и в другите сражения, за които има запазени описания (Thucyd., II, 79, 6; IV, 33; Xen., An., VI, 3, 7; Hell., III, 2, 3–4; IV, 5, 12–17).

Първите контакти между пелтасти и елини се откриват в изображения върху атическа керамика от средата на VI в. пр.Хр.¹⁰ Те се интерпретират в историографията, като отразяващи състава на наемниците вербувани от Пизистрат¹¹. В конкретния случай се визират събитията, свързани с последното трето идване на тирана на власт в

Атина. При подготовката за атаката срещу родния си полис Пизистрат вербува наемници в Тракия¹², които според някои изследователи са траки и вероятно пелтасти. Ако тази хипотеза се приеме, то следва да се отбележи, че тези пелтасти не оказват влияние върху развитието на атинското военно дело. Този извод се налага от факта, че след падането на Пизистратидите от власт, няма данни за използването на пелтасти от атиняните в края на VI и първата половина на V в. пр.Хр.

Логиката налага да се приеме, че първи установяват контакт и се запознават отблизо с тракийските пелтасти елинските колонии в Тракия¹³. Първо, те се намират напълно в тракийско обкръжение, което предполага идеално познаване на пелтастите с техните преимущества и недостатъци. Същевременно голяма част от населението в колонии е от тракийски и смесен елино-тракийски произход (Thucyd., IV, 109, 3–4). В контекста на гореказаното е обяснимо защо апойкиите в Тракия първи от елините започват да използват наемни пелтасти, а впоследствие и формират собствени контингенти от такива.

Аргумент в полза на тази теза е фактът, че в началото на Пелопонеската война, когато никой от големите полиси в Елада не използва пелтасти, елинските колонии в Тракия вече разполагат със собствени контингенти от такива¹⁴. Така към 429 г. пр.Хр. халкидците от Олинт разполагат с пелтасти (Thucyd., II, 79, 3–5). От текста на Тукидид може да се направи изводът, че голяма част от пелтастите на Олинт са граждани на този полис. Авторът след като споменава за пристигането на пелтастите от Олинт на бойното поле (Thucyd., II, 79, 4), по-нататък в текста ги нарича само халкидци (Thucyd., II, 79, 5–6). Следователно по-голяма част от тези пелтасти, ако не и всичките, са граждани на Олинт, а не наемници траки, защото в противен случай използването на термина халкидци от автора е необяснимо. При похода на атиняните срещу спартанците на о. Сфактерия участват пелтасти от Енос (Thucyd., IV, 28, 4). Елински полис в Тракия намиращ се под контрола на атиняните. Вероятно сред дошлите пелтасти освен тракийски наемници, има и граждани на Енос. Тукидид изброявайки войските на Брасид под Амфиполис – 422 г. пр.Хр., споменава, че той разполага и с халкидски пелтасти (Thucyd., V, 6, 5). Голяма част от войските на Олинт към 382 г. пр.Хр. се състоят от пелтасти, броят на които надвишава многократно този на олинтските хоплити (Xen., Hell., V, 2, 14).

Причините за навлизането на пелтастите в елинските армии и влиянието, което те оказват върху развитието на елинското военно дело, са няколко. Първо, родината на пелтастите Тракия (Xen., Memog., III, 9, 2; Hdt., VII, 75) е в непосредствена близост до Елада в резултат от което траките и елините са в постоянен контакт. Втората основна причина е, че голяма част от елинските апойкии по тракийското крайбрежие през V в. пр.Хр. разполагат със собствени контингенти от пелтасти или наемат такива от съседите си траки (Thucyd., II, 79, 5–6; 123, 4). Фактически преди пелтастите да навлязат в армиите на полисите от вътрешността на Елада този процес протича в елинските апойкии, разположени по тракийските крайбрежия.

Елинските полиси от вътрешността на Елада до началото на Пелопонеската война имат епизодични контакти с траките. Единственото изключение е Атина, която като хегемон на Делоската симахия,¹⁵ контролира и защитава апойкиите в Тракия, влизащи в нея. За тази цел Атина поддържа военни контингенти и ескадри, в стратегически пунктове по тракийското крайбрежие (Thucyd., IV, 7)¹⁶. Атинските стратегии, командващи тези отряди, се запознават отблизо с тракийските пелтасти и оценяват техните бойни качества. Така атиняните първи от големите полиси на Елада, се ориентират към използване на пелтасти.

Първоначално атинските стратегии вербуват пелтасти само за военните си кампании в Тракия. Край Спартол – 429 г. пр.Хр. те разполагат с пелтасти траки от областта Крусида (Thucyd., II, 79, 4–5). Този е първият случай, отбелязан в античните извори на пелтасти, участващи в елинска армия¹⁷. Тенденцията Атина най-последователно от всички елински полиси да използва пелтасти в своите военни кампании се запазва до края на Пелопонеската война (Thucyd., II, 79, 4; IV, 28, 4; 32, 2; 129, 2; V, 6, 2; VII, 9; 27, 1–3; 29–30; Xen., Hell., I, 2, 1; 2, 7–9; 3, 10).

Използването на пелтасти от атинските стратегии в Пелопонеската война – 431 – 404 г. пр.Хр. не следва да се абсолютизира. Изключвайки военните кампании в Тракия, в които участието на пелтасти е резултат от факта, че се воюва на тяхна територия и естествено те участват като съюзници или наемници в армиите на воюващите страни. Извън Тракия атиняните в тази война използват пел-

тасти в три случая като в два от тях по настояване на атинския стратег Демостен (Thucyd., IV, 33–34; VII, 27, 1; 29–31)¹⁸. В третия случай Тразил превъоръжава част от аконтистите си като пелтасти (Xen., Hell., I, 2, 1), но те са унищожени, поради неумението му да ги използва (Xen., Hell., I, 2, 7–9).

Основният противник на Атина – Спарта, не използва пелтасти с едно изключение – тракийската кампания на Брасид 424 – 422 г. пр. Хр. (Thucyd., IV, 84, 1; 111, 1; 123, 4; V, 6, 5). Факторите, довели до този прецедент, са няколко. Първо, военната кампания се развива в Тракия и набирането на съюзници или наемници пелтасти не изисква големи парични средства и не представлява трудност. Второ личността на самия Брасид, който дори в очите на своите съвременници, много се отличава от спартанците с техните консервативни виждания. Брасид е възприемчив и бързо приема новостите, което му позволява с успех да командва пелтасти¹⁹. Този род войски съставлява по-голямата част от армията му край Амфиполис (Thucyd., V, 6, 4–5; 8, 1–3), с която той удържа знаменитата си победа. Използването на пелтасти от Брасид остава изолиран случай в спартанската военна практика през Пелопонеската война²⁰.

Когато пелтастите влизат в състава на голяма елинска армия в края V – началото на IV в. пр.Хр., тяхната роля се изчерпва с неутрализиране на лековъоръжените контингенти на противника (Thucyd., II, 79, 3–4). Тази роля на пелтастите детерминира и мястото им в бойния ред армията. Те се разполагат на фланговете на хоплитската фаланга (Thucyd., IV, 93, 3–4; Xen., Hell., III, 2, 16; VII, 5, 22–26; An., I, 8, 5; IV, 8, 15–16; VII, 1, 23–24).

Първите успехи на пелтастите са срещу малобройни хоплитски войски (Thucyd., II, 79, 1; IV, 38, 5). Реално те не оказват влияние върху хода на сраженията, в които вземат участие многобройни хоплитски армии (Thucyd., IV, 93–96; V, 67–73; Xen., Hell., IV, 2, 13–23; 3, 15–20). В някои от тях пелтастите дори не вземат участие (Thucyd., V, 67; Xen., Hell., IV, 2, 16–17).

Елинските стратегии използват пелтастите като спомагателен род войска, възлагат им за задача да обстрелват фланговете на противника. Но поради факта, че на пелтастите се възлага само тази поддържаща роля и техните усилия не се координират с тези на хоплитите, то

в големите сражения, където участват многохилядни хоплитски армии, пелтастите не оказват никакво влияние върху изхода на сражението. Така е в сраженията при Мантинейя – 418 г. пр.Хр., Немейя – 394 г. пр.Хр. и Коронейя – 394 г. пр.Хр.

Преди да навлязат масово в състава на елинските полисни армии, пелтастите се превръщат в съставна част от елинските наемнически армии, действащи в Мала Азия и Тракия. Първо, в армията на десетте хиляди – 401–399 г. пр.Хр. (Хен., Ап., I, 2, 9; 7, 10; 8, 5), а по-късно и в спартанската армия, оперираща в Мала Азия през 399 – 394 г. пр.Хр. (Хен., Хелл., III, 2, 2; 4, 23–24; IV, 2, 5). Инкорпорирането на пелтастите в елинските армии, започва след успешните действия на пелтастите командвани от Ификрат около Коринт – 393 – 389 г. пр.Хр. Особено след тяхната победа при Лехеон – 390 г. пр. Хр., когато сами разгромяват една спартанска мора²¹. Тезата на Бест, че край Лехеон пелтастите на Ификрат, не биха победили без присъствието на атинските хоплити²², е трудно приемлива. Фактически към момента, в който атинските хоплити вземат участие в сражението спартанците вече са разбити (Хен., Хелл., IV, 5, 17).

Хипотезата на Парк, че пелтастите на Ификрат са набрани от Хелеспонта²³, следователно те са траки или елини от колониите в Тракия. Тя потвърждава данните от наративните извори, че до сражението край Лехеон – 390 г. пр.Хр., пелтастите се набират само от Тракия и елинските колонии там. Контратезата на Бест, че част от пелтастите са набрани от Фокида и Акарнания²⁴, аргументирана с общи разсъждения върху произхода и ролята на пелтастите в елинските армии и тяхната идентичност с аконтистите не се потвърждава от наративните извори.

Анализът на античните автори показва по недвусмислен начин, че пелтастите и аконтистите са сродни по въоръжение и тактика родове войски, но не и идентични. Едва след битката при Лехеон – 390 г. пр.Хр., повечето аконтисти в Елада възприемат въоръжението и тактиката на пелтастите. Тактиката на аконтистите се различава от тази на пелтастите през V в. пр.Хр., по следните параметри. Аконтистите атакуват противника разпръснато, обстрелвайки го отдалече (Thucyd., III, 97, 3), докато пелтастите атакуват противника не в разпръснат строй, а на малки компактни групи, което при евентуална контраатака

на противника им придава известна сигурност (Thucyd., VII, 30, 2). Различия съществуват и във въоръжението. Аконтистите не използват щитове, което ги прави много по-уязвими в сравнение с пелтастите особено, ако противникът разполага със собствени пелтасти, стрелци с лък или прашкари (Thucyd., III, 98, 1).

Наличието на щитове като част от традиционното въоръжение на пелтастите и липсата на такива при аконтистите е една от основните разлики между пелтастите и аконтистите. Тази теза се потвърждава от действията на атинския стратег Тразил, който превъоръжава част от своите моряци-аконтисти с щитове пелти, за да могат те да се сражават като пелтасти (Xen., Hell., I, 2, 1). След което за Ксенофонт те не са вече аконтисти, а се превръщат в пелтасти. Потвърждение на факта, че Тразил точно аконтисти превъоръжава като пелтасти, въпреки че това не е изрично указано от автора, който пише конкретно за моряци, се открива по пътя на логиката. Ефективното използване на моряци като пелтасти изисква те да имат тренинг в мятането на копия, а такъв притежават аконтистите, които са съставна част от екипажите на античните триери (Thucyd., I, 49, 1–2; VII, 60, 4).

През Пелопонеската война елинските стратегии оценяват по-високо боеспособността на пелтастите от тази на аконтистите. Те предпочитат да наемат пелтасти, а не аконтисти. Аргумент в полза на тази теза е фактът, че Атина се съгласява да плаща на тракийските пелтасти от племето дии заплата от една драхма на ден (Thucyd., VII, 27, 3). Докато по същото време заплата на един хоплит е три обола (Thucyd., V, 47, 6). Атинският стратег Демостен, който най-успешно от елинските стратегии командва пелтасти през Пелопонеската война (Thucyd., IV, 29–38), наема точно тракийски пелтасти, а не аконтисти. Този факт показва, че той има нужда точно от пелтасти, а не от аконтисти, които може да набере много по-лесно. Следователно Демостен оценява боеспособността на пелтастите по-високо от тази на аконтистите. Този извод се потвърждава от факта, че Демостен прибегва към набор на аконтисти (Thucyd., VII, 31, 5), едва след като пелтастите не успяват да пристигнат навреме (Thucyd., VII, 27, 2).

Решаващата роля на сражението при Лехеон – 390 г. пр.Хр., за налагането на пелтастите в елинските армии е видна от факта, че

едва след него пелтасти се появяват в армиите на повечето елински полиси (Хен., Hell., V, 3, 3–6; 4, 14; 39; 42–44; 54; 59; VI, 1, 19; 2, 10; 37; 4, 9; 5, 16; 23; VII, 1, 1–17; 4, 22; 5, 25). Боят край Лехеон показва на Елада, че непобедимите в сраженията спартански хоплити могат да бъдат побеждавани дори без да се рискува живота на собствените хоплити, а само с помощта на наемни пелтасти. Съответно авторитетът на пелтастите в Елада силно нараства, а тяхното търсене рязко се увеличава.

Сражението край Лехеон – 390 г. пр.Хр., и нарасналото търсене на пелтасти след него вероятно провокират повечето аконтисти в Елада да се превъоръжат като пелтасти, т.е. да използват щит пелта. Едва след Лехеон в наративните извори се споменава за пелтасти от изостаналите области във вътрешността на Елада, от които дотогава се рекрутират аконтисти (Хен., Hell., IV, 6, 7–11; VI, 1, 9–10; 19; 4, 9). Същевременно повечето от елинските полиси след Лехеон, особено по-големите, по време на война наемат контингенти от пелтасти. В този контекст трябва да се подчертае, че налагането на пелтастите в елинските армии е верижен процес, предизвикан от промените във военното дело. Фактически появата на пелтасти в армията на един от воюващите полиси принуждава неговия противник също да наеме такива, а не е резултат от социалните процеси, протичащи в елинските полиси през IV в. пр.Хр.

Акциите на пелтастите, командвани от Ификрат, около Коринт са показателни за ролята и задачите, които елинските стратегии възлагат на пелтастите и които ги правят изключително важна част от елинските армии през IV в. пр.Хр. Основната задача на пелтастите разположени в Коринт, е да опустошават територията на противника и в хода на тези операции да нападнат вражеските хоплити от засада (Хен., Hell., IV, 4, 15–17)²⁵. Едни от най-големите си победи по-късно пелтастите постигат от засади (Хен., Hell., IV, 8, 33–39; V, 1, 10–13). Същевременно те пазят територията на Коринт от подобни действия на противника. Пелтастите се справят успешно с поставената задача чрез нападения от засада – те всяват такъв страх сред аркадските и флиунтските хоплити, че не смеят да излизат извън крепостните стени на полисите и да влизат в сражение с тях (Хен., Hell., IV, 4, 15–16). По време на тази военна кампания проличава и тяхната основна

слабост в битките с хоплити слабо защитно въоръжение (Xen., Hell., IV, 4, 16; Polyae., III, 9, 24). Пелтастите побеждават хоплитите благодарение на по-голямата си скорост при придвижването и възможността да обстрелват хоплитите от далече без да влизат в ръкопашен бой с тях, в който превъзходството на хоплитите е безспорно (Xen., Hell., IV, 4, 16; 5, 13; III, 2, 4; An., VI, 3, 7).

Процесът на включване на пелтасти в елинските армии, поради състоянието на изворите може да се проследи главно в армиите на водещите елински полиси, но той обхваща и по-малките полиси. Неговото развитие във всеки полис има редица регионални особености и е следствие от обективни и субективни фактори, но като цяло тенденцията е за увеличаване броя и ролята на пелтастите в полисните армии. Този процес най-детайлно може да се проследи в атинската армия, за която са запазени най-много данни в наративните извори. До края на Коринтската война Атина поддържа на служба пелтастите на Ификрат, с които той действа около Коринт – 393–389 г. пр.Хр. След изтеглянето от Коринт, част от тези пелтасти под командата на Ификрат са изпратени в Хелеспонта (Xen., Hell., IV, 8, 34), където разбиват край Абидос една спартанска армия (Xen., Hell., IV, 8, 37–39). Друга част от атинските наемни пелтасти, командвани от Хабрий в 388 г. пр.н.е., разбиват един спартански отряд на о. Егина (Xen., Hell., V, 1, 10–13). След тази победа Хабрий се прехвърля на о. Кипър, където помага на кипърския владетел Евагор във войната му срещу персите (Xen., Hell., V, 1, 10).

Данните от наративните извори показват, че след победата на о. Егина, Атина отново разполага с контингент от наемни пелтасти през зимата на 379/8 г. пр.Хр. и той отново се командва от Хабрий (Xen., Hell., V, 4, 14). Вероятно тяхната задача е да охраняват границите на Атика с Беотия и Мегарида. В полза на тази теза говори фактът, че те пресичат пътя на спартанците през прохода Елевтера, вероятно поради факта, че са разположени по границата на Атика, като стражеви постове. Косвено потвърждение се открива у Платон, който съобщава, че наемниците охраняват границите на полисите (Plato., Rep., 419a – 420a).

Несъмнено атинските наемни пелтасти участват и в армията на Хабрий, която в 378 г. пр.Хр. извършва поход срещу спартанците в

Беотия (Diod., XV, 32, 2–6). Но тезата, че цялата атинска пехота се състои от пелтасти, аргументирана с факта, че в текста тя се визира с термина наемници (Diod., XV, 32, 5)²⁶, не може да се приеме. Войниците, командвани от Хабрий, са въоръжени с хоплитски щитове асписи (Diod., XV, 32, 5), а не с пелти, както следва да е, ако в случая става дума за пелтасти²⁷.

В рамките на работната хипотеза може да се предположи, че в похода на Хабрий в Беотия в 378 г. пр.Хр. участват около 600–800 пелтасти. Основанията за предлагането на тези цифри са следните. Хабрий в 388 г. пр.Хр. разполага с 800 пелтасти (Xen., Hell., V, 1, 10). Те вероятно се намират под негово командване и по време на участието му във военните кампании в Кипър и Египет²⁸. Вземайки предвид наложилата се традиция, наемниците да следват стратегите, които са ги набрали, има всички основания да се предполага, че след като Хабрий напуска Египет и се завръща в Атина, неговите пелтасти го последват. В полза на тази теза говори фактът, че в следващия случай, в който е зафиксирано наличието на пелтасти на атинска служба, те се командват от Хабрий (Xen., Hell., V, 4, 14). Същия този контингент остава на атинска служба и по-късно. Тази теза се потвърждава от факта, че за военната операция на о. Керкира – 374 г. пр.Хр. в състава на експедиционните войски атиняните включват 600 пелтасти (Xen., Hell., VI, 2, 10). Еднаквостта на цифровото измерение на военните контингенти дава основание да се предполага, че в случая античните автори визират един и същи отряд пелтасти. В полза на това мнение говори и фактът, че явно пелтастите, изпратени в Керкира, се намират отпреди това на служба, защото атиняните ги изпращат веднага, когато това става необходимо, което е невъзможно, ако те трябва да ги набират тепърва. Показателен в тази връзка е случаят с Тимотей. Той е избран за стратег, но не разполага с войски. Опитът му да вербува максимално бързо войски се проваля. Атиняните отказват под различни причини да се записват доброволно в експедиционните войски, а опитът му да вербува наемници се проваля, защото той не разполага с необходимото време и най-вече финансови средства. След провала на Тимотей да набере в кратък срок екипажи за триерите, атиняните му отнемат стратегството (Xen., Hell., VI, 2, 12–13). Този пример показва, че е невъзможно в кратки срокове да се вербуват

нови наемници. В контекста на казаното по-горе може да се приеме за доказано, че в периода на 80–70 години на IV в. пр.Хр. Атина поддържа един постоянен контингент от наемни пелтасти от порядъка на 600–800 човека.

В спартанската армия пелтастите навлизат също след Лехеон. Дотогава спартанците използват пелтасти епизодично, в отделни военни кампании извън Елада (Thucyd., IV, 84, 1; 111, 1; 123, 4; V, 6, 5; Xen., Hell., III, 2, 2–3; 4, 16, 23–24; IV, 1, 3–4, 24; 2, 5). Пелтасти присъстват и в армията на Агезилай II, връщаща се от Мала Азия в Елада (Xen., Hell., IV, 3, 15), но след победата при Коронея – 394 г. пр.Хр., тази армия е разпусната, пелтастите също (Xen., Hell., IV, 4, 1). Едва след Лехеон пелтастите се превръщат на практика в постоянен контингент в спартанската армия по време на военните кампании вътре и извън Елада (Xen., Hell., V, 3, 3–6; 4, 14, 39, 42–44, 59; VI, 4, 9; 5, 16–17; VII, 1, 15–17; 4, 22; Plut., Pelop., 15; Diod., XV, 33, 5–7). Това не означава, че след Лехеон спартанците наемат само пелтасти²⁹ – основната част от техните наемници продължават да са хоплити, както показват събитията на о. Керкира, където спартанските наемници са основно хоплити (Xen., Hell., VI, 2, 6, 18–21). Наемниците се строят във фаланга (Xen., Hell., VI, 2, 21), което е безсмислено, ако са пелтасти³⁰. Ако наемниците са пелтасти, защо те са разгромени, когато противникът започва да ги обстрелва отдалеч с копия (Xen., Hell., VI, 2, 20). За пелтастите подобен начин на бой, не е проблем, а обичайна практика.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Kromayer, J., G. Veith.** Heerwesen und Kriegführung der Griechen und Römer, München, 1928, S. 88–92; **Parke, H. W.** Greek Mercenary Soldiers from the Earliest Times to the Battle of Ipsus, Oxf., 1933, p. 36–55.

² **Best, J. G. P.** Thracian Peltasts and their Influence on Greek Warfare, Groningen, 1969.

³ **Kromayer, J., G. Veith.** Op. cit., p. 89–91; **Lammert, F.** RE, 37 Hbd., 1937, s.v. Peltastai, p. 403–405; **Снежков, И. М.** Очерки по военной истории, вып.3, М., 1939, с. 8; **Snodgrass, A. M.** Arms and Armour of the Greeks, L., 1967, p. 110.

- ⁴ **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 4–20.
- ⁵ **Михаилов, Г.** Траките, С., 1972, p. 155–156.
- ⁶ **Михаилов, Г.** Цит. съч., с. 147.
- ⁷ **Маринович, Л. П.** Греческие наемники в конце V – начале IV вв до н.э. – ВДИ, 1958, 4, 70–87, с. 75.
- ⁸ **Gomme, A. W.** A Historical Commentary on Thucydides, III, Oxf., 1956, p. 619.
- ⁹ Тукидид в качеството на атински стратег командва атинска ескадра по тракийското крайбрежие (Thucyd., IV, 104, 4–5). Назначаването му за стратег в този регион вероятно се дължи на факта, че той притежава там златни мини (Thucyd., IV, 105, 1) и разполага с голямо влияние сред местните тракийски племена (Thucyd., IV, 105, 1).
- ¹⁰ **Михаилов, Г.** Цит. съч., с. 154–156.
- ¹¹ **Cornelius, F.** Die Tyrannis in Athen, München, 1929, S. 62–65; **Stahl, M.** Aristokraten und Tyrannen im archaischen Athen, Stuttgart, 1987, p. 218–222.
- ¹² **Златковская, Т. Д.** Возникновение государства у фракийцев VII – V вв. н. э. Москва, 1971, с. 19.
- ¹³ **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 10–30.
- ¹⁴ **Anderson, J. K.** Military Theory and Practice in the Age of Xenophon, Berkeley–Los–Angeles, 1970, p. 115.
- ¹⁵ **Connor, W. K.** The New Polotians of Vth Cent Athen, Princeton, 1971, p. 14.
- ¹⁶ **Sealey, R. A.** History of the Greek City–State 700–338 B.C., Univ. Calif. Press, 1966, p. 265–268.
- ¹⁷ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 16.
- ¹⁸ **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 20–30, 86, 139.
- ¹⁹ **Gomme, A. W.** A Historical Commentary on Thucydides, III, Oxf., 1956, p. 263–265.
- ²⁰ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 16–18.
- ²¹ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 53–55; **Anderson, J. K.** Op. cit., p. 123–126.
- ²² **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 86–89.
- ²³ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 50–52.
- ²⁴ **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 85.
- ²⁵ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 51–53.
- ²⁶ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 77.
- ²⁷ **Best, J. G. P.** Op. cit., p. 107–110.
- ²⁸ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 56–57.
- ²⁹ **Parke, H. W.** Op. cit., p. 83–84.
- ³⁰ **Anderson, J. K.** Op. cit., p. 132.